

SPRAWOZDANIE

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Węgrowie z realizacji zadania Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w 2015 roku

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pieczę zastępczą organizuje powiat. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej może być jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

W Powiecie Węgruskim realizację zadania Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej powierzono Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Węgrowie, które zgodnie z artykułem 76 ust. 4, pkt 15 wymienionej ustawy, przedstawia Staroście i Radzie Powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy.

Do realizacji zadania w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie został utworzony Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, w skład którego w 2015 r. wchodził: Specjalista pracy socjalnej, dwóch koordynatorów pieczy zastępczej oraz Aspirant pracy socjalnej, przy wsparciu specjalistów OIK – pedagoga i psychologa.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie postanowienia Sądu Rodzinnego. Rodziny zastępcze oprócz spełnienia wymogów formalnych, zawartych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przechodzą szkolenie, które daje im kwalifikacje do pełnienia takiej funkcji.

Wszystkie rodziny zastępcze mają możliwość korzystania w PCPR w Węgrowie z specjalistycznego wsparcia (pedagogicznego, psychologicznego, socjalnego, prawnego - szczególnie z zakresu prawa rodzinnego). W 2015 roku nie prowadzono szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych metodą Programu „PRIDE - Rodzinna Opieka Zastępcza”, z uwagi na brak uprawnionych do prowadzenia tego typu szkolenia trenerów. Szkolenia i kwalifikacje dla pojedynczych kandydatów na rodziny zastępcze prowadzone były przez specjalistów Ośrodka Interwencji Kryzysowej na bieżąco. Przeprowadzenie szkolenia rodzin zastępczych metodą „PRIDE” planujemy zrealizować w 2016 roku we własnym zakresie.

W 2015 roku do PCPR w Węgrowie zgłosiło się 4 rodziny – kandydaci na rodziny zastępcze i 1 osoba samotna, w tym:

- 2 rodziny zostały ustanowione rodzinami zastępczymi dla 2 wychowanków;
- 1 osoba samotna została ustanowiona rodziną zastępczą dla 5 rodzeństwa;
- 1 rodzina - kandydaci na rodzinę zastępczą niezawodową – zrezygnowała w trakcie prowadzonej procedury kwalifikacyjnej;
- 1 kandydat nie został zakwalifikowany ze względu na nie spełnianie wymogów formalnych określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wszystkie środowiska rodzin zastępczych odwiedzane były przez specjalistę pracy socjalnej PCPR oraz dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny te są również monitorowane przez pracowników socjalnych i asystentów rodzin zatrudnionych przez terenowe ośrodki pomocy społecznej, a także przez nauczycieli i pedagogów zatrudnionych przez placówki oświatowe z terenu powiatu węgruskiego, do których uczęszczają wychowankowie rodzin zastępczych. Dzięki temu rozpoznane są i zdiagnozowane problemy, zwłaszcza wychowawcze, z którymi najczęściej te rodziny się borykają. Pracownicy PCPR

oceniają sytuację finansową dziecka i rodziny oraz warunki, jakie stwarza dziecku rodzina do nauki, zabawy, wypoczynku i rozwoju zainteresowań. Na podstawie opinii ze szkoły znamy wyniki w nauce wychowanka oraz uzyskujemy informacje o funkcjonowaniu dzieci w środowisku szkolnym, jak również poznajemy relacje z rówieśnikami. Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz ocena sytuacji rodziny dziecka przekazywana jest w okresach półrocznych do Sądu Rejonowego w Węgrowie – Wydział Rodzinny i Nieletnich.

W okresie sprawozdawczym opieką koordynatorów pieczy zastępczej objętych było 61 rodzin zastępczych, w których przebywało 72 wychowanków.

Współpraca koordynatora z rodziną zastępczą nawiązywana była każdorazowo na wniosek rodziny i odbywała się w trakcie wizyt domowych oraz w siedzibie PCPR w Węgrowie. Głównym celem współpracy była pomoc w nawiązaniu pozytywnych relacji między członkami rodziny, monitorowanie sytuacji rodzinnej, jak i szkolnej małoletnich, a w przypadku stwierdzenia problemów w nauce, wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji rodziny zastępczej. Rodzice zastępczy byli odpowiedzialni za realizację przez wychowanków obowiązku szkolnego, wyrównywanie ich braków rozwojowych i edukacyjnych (jeśli takie występowały); rozwoju zainteresowań i uzdolnień podopiecznych; zaspokajanie ich potrzeb bytowych, emocjonalnych, rozwojowych, społecznych i religijnych; zapewnienie opieki i wychowania; a także umożliwianie kontaktu z rodzicami biologicznymi i innymi członkami rodziny, jeśli te nie były zabronione przez Sąd Rodzinny.

We współpracy z rodzinami zastępczymi (oraz asystentem rodziny jeśli rodzina go posiadała) tworzone były plany pomocy dziecku zawierające informacje dotyczące dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej (w tym sytuacja zdrowotna, szkolna, prawna), dane dotyczące rodziny zastępczej (warunki socjalno-bytowe, stan zdrowia, sytuacja zawodowa) oraz opis sytuacji rodziców biologicznych. Plany pomocy dziecku zawierały cele, do których przy wskazaniu konkretnych działań miały dążyć rodziny.

Na podstawie planu pomocy dziecku, uzyskanych od rodziny i z ośrodków pomocy społecznej informacji, jak również mając na uwadze zalecenia z orzeczeń lub opinii z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Węgrowie podejmowana była przez koordynatorów i rodziny zastępcze współpraca ze szkołami, specjalistami, pracownikami socjalnymi, kuratorami oraz z sądem, a nawet w jednym przypadku z Policją.

Pedagodzy szkolni byli proszeni o objęcie wychowanków rodzin zastępczych opieką pedagogiczną. Niektóre szkoły miały możliwość udzielania uczniom także wsparcia psychologicznego, jak np. Gimnazjum w Łochowie, które zatrudnia psychologa. Spotkania koordynatora z wychowawcami, pedagogami, psychologami miały na celu analizę sytuacji szkolnej dzieci z rodzin zastępczych, w tym uzyskiwane przez nich oceny, frekwencję, współpracę z opiekunami oraz możliwość realizacji przez szkołę zaleceń z opinii lub orzeczeń z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Węgrowie.

Koordynatorzy monitorowali sytuację szkolną małoletnich także poprzez kierowanie do szkół pism mających na celu pozyskanie pisemnych opinii o wychowankach rodzin zastępczych. Aby uzyskać informacje dotyczące rodziców biologicznych, koordynatorzy nawiązywali współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, do których występowali o wgląd w sytuację rodziny naturalnej oraz diagnozę możliwości powrotu do niej dziecka. Pomocny był również często kontakt z kuratorami przyznanymi rodzinom. Uzyskane opinie szkolne oraz informacje o rodzicach biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej były wykorzystywane przy przygotowywaniu ocen do sądu dotyczących sytuacji osobistej dzieci

umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz sytuacji ich rodzin biologicznych oraz na posiedzeniach Zespołów ds. okresowej sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Przygotowując posiedzenia Zespołu koordynator wysyłała do rodziców zastępczych, pracowników socjalnych, kuratorów, rodziców biologicznych pisemne zawiadomienia. Jeśli była taka możliwość, zwracała się również z prośbą o wzięcie udziału do psychologa, pedagoga. Podczas trwania Zespołu koordynator sporządzała protokół z posiedzenia. Koordynatorzy wspólnie z członkami Zespołu Oceniającego przygotowywali również oceny rodziny, które były wysyłane rodzinom zastępczym.

Rodziny zastępcze mają specjalistyczną pomoc i wsparcie głównie specjalistów z Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Węgrowie, gdzie oferowana jest pomoc psychologiczna, pedagogiczna, prawna, rodzinna. W okresie sprawozdawczym powstała również grupa wsparcia prowadzona przez terapeutę, a jedna rodzina zastępcza korzystała z indywidualnej współpracy ze specjalistą. W IV kwartale 2015 roku większość rodzin zastępczych zostało wstępnie zdiagnozowanych przez psychologa O.I.K. W ocenie specjalisty psychologa 16 rodzin zastępczych wymaga większego specjalistycznego wsparcia oraz kontroli, nie tylko specjalistów OIK ale również Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. W ocenie koordynatorów dobrze funkcjonujących rodzin zastępczych w powiecie jest 21.

Rodziny zastępcze mieszkające na terenie Powiatu Węgrowskiego miały możliwość nawiązania wzajemnego kontaktu na zorganizowanym przez PCPR w Węgrowie w sierpniu 2015 roku Festynie Rodzin Zastępczych na podzamczu w Liwie. Spotkanie rodzin zastępczych przyczyniło się do propagowania idei rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu Węgrowskiego, a informacje o tym wydarzeniu znalazły się w TVP Regionalnej, Tygodnik Siedlecki, Głos Węgrowa i Okolic, oraz na portalach internetowych PCPR i Starostwa Powiatowego w Węgrowie.

Wśród wychowanków rodzin zastępczych odkrywane są talenty i uzdolnienia. Uzdolniony plastycznie – Mateusz, przy wsparciu Organizatora Pieczy Zastępczej miał swój wernisaz prac oraz wystawę w Miejskiej Bibliotece w Węgrowie we wrześniu 2015r. Dzięki tej promocji Mateusz zyskał pewność siebie, większą motywację do nauki i rozwijania swojego talentu, poszerzyło się również grono jego znajomych. Poza Mateuszem w rodzinach zastępczych przebywają i inne dzieci, które są uzdolnione. Wśród nich warto wymienić Dominika, który posiada talent wokalny, Kubę z umiejętnościami matematycznymi, małego sportowca-piłkarza Kamila czy Wiktorię, która bardzo szybko nauczyła się czytać i ma wiele zainteresowań, jest dziewczynką, która bierze lekcje gry na pianinie i uczestniczy w zajęciach Uniwersytetu Dziecięcego na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach.

Współpraca koordynatorów z rodzinami zastępczymi polegała przede wszystkim na pełnieniu funkcji pomocowej i kontrolnej, wspieraniu na różnych płaszczyznach życia. Podstawowym kryterium wszelkich podejmowanych działań było szeroko rozumiane dobro dziecka. Podopieczni rodzin zastępczych stanowią specyficzną grupę. Niejednokrotnie mają za sobą szereg negatywnych doświadczeń wynikających z aktów przemocy, zaniedbania, porzucenia czy osamotnienia.

Kontroli koordynatorów pieczy zastępczej podlegały warunki socjalno-bytowe w jakich funkcjonują wychowankowie, ich sytuacja zdrowotna, szkolna, ale również zaspakajanie przez rodziców zastępczych wszechstronnych potrzeb małych, takich jak poczucie bezpieczeństwa, akceptacji, potrzeby życzliwości i miłości czy możliwość rozwoju zainteresowań. Zaspokojenie potrzeb egzystencjonalnych jest warunkiem sprawnego

funkcjonowania organizmu oraz prawidłowego przebiegu procesów biologicznych, tj. odżywianie, sen, wypoczynek, itp. Można stwierdzić, że rodziny zastępcze, z którymi współpracują koordynatorzy dysponują warunkami niezbędnymi do zaspokajania potrzeb fizjologicznych swoich podopiecznych. Opiekunowie dbają o zdrowie swoich podopiecznych, o prawidłowe odżywianie oraz kieszonkowe, a także stwarzają korzystne warunki do snu i wypoczynku.

Biorąc pod uwagę potrzeby psychiczne dzieci bywały one zaniedbywane przez rodziców zastępczych, bądź po prostu brak im było świadomości, co do znaczenia tych potrzeb, w takich przypadkach rolą koordynatora było odwrócenie tej tendencji. Rodzice zastępczy mają obowiązek zadbać o edukację swoich podopiecznych, wyrównywanie braków rozwojowych oraz zaspokojenie potrzeb społecznych. W wielu przypadkach małoletni wychowankowie uczęszczali na zajęcia wyrównawcze, korepetycje, czasem też terapię logopedyczną. Wyznacznikiem aktywności społecznej dzieci jest, m.in. ich przynależność do kółek, klubów, organizacji itp. Podopieczni rodzin zastępczych zgłaszali przynależność do takich grup jak: sportowe (np. drużyny reprezentujące szkoły), kościelne (np. ministranci), muzyczne (np. chór, taniec), artystyczne (np. koła plastyczne, teatralne) i inne (np. harcerstwo).

W naszej ocenie, wsparcia wymagają zwłaszcza te nowo ustanowione rodziny zastępcze. Wchodząc w rolę rodziców zastępczych, często nie wiedzą, gdzie mogą szukać pomocy w rozwiązywaniu różnych problemów. Nie zawsze zdają sobie sprawę, że przyjmując dziecko pod swoją opiekę, muszą też przyjąć jego bagaż przykrych doświadczeń życiowych. Wydaje się, że dzięki bezpośredniemu kontaktowi koordynatorów z rodzinami zastępczymi, wzrosło zaufanie tych osób do instytucji jaką jest PCPR. Okazywanie zainteresowania ich sprawami oraz wspólne szukanie rozwiązań, wielu rodziców zastępczych często mobilizowało do podejmowania różnych działań, dowartościowywało, dawało świadomość pełnienia ważnej roli w życiu dziecka.

Narzędzia i metody pracy z rodzinami zastępczymi poddawane są stałej ewaluacji, co może przynieść usprawnienie i poprawę jakości działania.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej stwarza pracownikom wykonującym zadania z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej możliwości udziału w szkoleniach z zakresu problematyki rodzicielstwa zastępczego. W 2015 roku koordynatorzy uczestniczyli w następujących szkoleniach: *„Superwizja planów pomocy dziecku, budowanie programów usamodzielnienia, ocen okresowych rodziny i sytuacji dziecka, dylematy związane z dokumentowaniem pracy. Organizacja pracy z rodzinami trudnymi.”* oraz *„Narzędzia pracy koordynatora pieczy zastępczej”*.

Węgrów, dnia 30 marca 2016 roku

DYREKTOR

mgr Jolanta Snopkiewicz